

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2018-3-078 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 19-46/779-337
Karar Tarihi : 26.12.2019

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Adem BİRCAN, Şükran KODALAK,
Ahmet ALGAN, Hasan Hüseyin ÜNLÜ

B. RAPORTÖRLER: İsmail Yücel ARDIÇ, Mehmet GERÇEK, Pelin TEBER,
Muhammed Ali BEKTEMUR

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- Cemal ENGİNYURT
TBMM Halkla İlişkiler Binası 4.Kat E-402
Bakanlıklar Çankaya/Ankara
- Dr. Mustafa ADIGÜZEL
TBMM Halkla İlişkiler Binası 6.Kat Oda No: F606
Bakanlıklar Çankaya/Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Birlik Tarım Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tur. Gıda San. Tic. Ltd. Şti.
Güzelyalı Mah. No:60 Arsin/Trabzon
- Ferrero Fındık İthalat İhracat ve Tic. A.Ş.
Temsilcisi: Av. Sait KURŞUNCU
Barbaros Bulvarı Mustafa İzzet Efendi Sok. No:11 Cerrahoğlu
Binası Balmumcu Beşiktaş/İstanbul
- Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Kumbaşı Mah. Bülent Ecevit Bulvarı No:4 52100 Ordu
- Noor Fındık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Organize Sanayi Bölgesi Esmâ Serhat Hanım Cad. No:13
Merkez/Giresun
- Poyraz Poyraz Fındık Entegre A.Ş.
Ordu-Ulubey Karayolu 5.Km Karacaömer Mevkii Ordu
- Şenocak Gıda Fındık Ent. Tur. Mak. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Cumhuriyet Mah. Mustafa Kemal Bulvarı No:70 Altınordu/Ordu
- Yavuz Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Aksu Mah. Anıl Sok. No:17 Merkez/Giresun
- Yavuzkan Hazel Gıda San. Tic. Ltd. Şti.
Liman Cad. No:22 Bulancak/Giresun

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Fındık alım piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin fındık alım fiyatlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri; Ferrero Fındık İthalat İhracat ve Ticaret A.Ş.'nin ise 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği iddiaları.

- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 24.10.2018 tarih ve 7725 sayılı ile intikal eden Cemal ENGİNYURT tarafından yapılan başvuruda özetle;
- Başvuru sahibinin fındık üretimi işiyle iştigal ettiği,
  - Fındık piyasasında alıcı firmalarca bu firmaların çıkarı doğrultusunda tekel oluşturulduğu ve bu nedenle fındık üreticisinin ağır maddi ve manevi zarara uğradığı,
  - 2013-2016 arası dönemde Food and Agriculture Organization (Gıda ve Tarım Örgütü) verilerine göre dünya fındık üretiminin ortalama 813.000 ton olarak gerçekleştiği, Türkiye'nin fındık rekoltesinin ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre son beş yılda ortalama 548.000 ton olarak gerçekleştiği, bu dönemde Türkiye'nin dünya fındık üretiminin yaklaşık olarak %70'ini gerçekleştirdiği,
  - Türkiye'de üretilen fındığın, %15-20'sinin iç piyasada tüketildiği, yaklaşık olarak %80-85'inin ise ihraç edildiği, bu ihracattan yılda ortalama 3 milyar ABD Doları gelir elde edildiği, Türkiye'nin 2015 yılı fındık ihracatının 3,5 milyar ABD Doları'nı geçtiği,
  - Ülkemizin fındıktaki bu avantajlı durumuna rağmen haksız rekabet nedeniyle fındık üreticisinin büyük bir mağduriyet içerisinde olduğu,
  - Geçmiş yıllarda fındık fiyatlarını oluşturan ve fındık fiyat alımını gerçekleştiren üretici birliği konumundaki Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin (FİSKOBİRLİK) giderek mali sorunlar yaşaması ve üreticilere karşı olan sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirememesi sonucu 2006 yılında çıkarılan bir kararname ile Toprak Mahsulleri Ofisinin (TMO) fındık alımı ile görevlendirildiği,
  - TMO'nun müdahale alımı yaptığı dönemde piyasada fındık fiyatlarının gerçek değerinde işlem gördüğü, TMO'nun fındık alımı ve alım öncesi taban fiyat açıklamasının piyasayı regüle ettiği, gerçekçi bir yaklaşımla fındık fiyatlarında istikrar sağlandığı, üreticinin korunduğu ve mağduriyetlerin önüne geçildiği,
  - Üç yıl süre ile piyasada yer alan TMO'nun fındık alım görevinin 2009 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile sonlandırıldığı, bu tarihten sonra yeni bir fındık stratejisinin oluşturulduğu, fındık fiyatlarının serbest piyasa şartlarında oluşarak, fındık piyasasının arz/talep dengesi içerisinde şekilleneceğinin açıklandığı,
  - Ancak, 2009 yılından bu güne kadar geçen sürede ülkemiz fındık piyasasında gerçek anlamda serbest piyasa şartlarının oluşmadığı, çok sayıda üreticinin olduğu fakat az sayıda alıcının bulunduğu, dolayısıyla bu durumun Türkiye fındık piyasasında gerçek anlamda serbest piyasa koşullarının oluşmasını engellediği,
  - Fındık fiyatlarındaki dengesizliğin ve fiyatların maliyetin çok altında oluşmasının bazı kesimlerin telaffuz ettiği gibi rekolte fazlalığından değil, TMO'nun fındık alımından vazgeçmesi sonucu başta şikayet olunan firma olmak üzere oligopol yapıyı oluşturan birkaç firmanın fiyatları manipüle etmesinden kaynaklandığı,
  - Şikayetçi olunan İtalyan çikolata firması olan Ferrero Fındık İthalat İhracat ve Ticaret A.Ş.'nin (FERRERO) Orta Doğu ve Afrika pazarına açılma hedefleri içerisinde, 2013 yılında Manisa'da kendi kurulu kapasitesini %70 artırarak yeni fabrika kurması ve ülkemizin en büyük fındık ihracatçı firması olan Oltan Gıda bünyesindeki birçok teşebbüsü de 2014 yılında alarak kendi bünyesine katması, ülkemizde tekelleşme çalışmalarının en somut adımlarını oluşturduğu,
  - FERRERO'nun ülkemizde üretilen fındığın %30'unu satın aldığı, grubun dünya çapındaki toplam fındık ihtiyacının da %80'ine yakın bölümünü ülkemizden temin ettiği, fakat tespiti mümkün olmayan alivresatış yöntemiyle ve emanetçi tabir edilen aracı alıcılar vasıtasıyla şikayet olunan firma tarafından fındık üreticisinden alınan

gerçek fındık miktarının bahsi geçen oranların çok üzerinde olduğu, bu nedenle FERRERO'nun hemen hemen ülkemizde tek alıcı, dolayısıyla dilediği gibi fiyat oluşturan tek teşebbüs konumunda olduğu,

- Fındık üreticilerinin, karşılarında başka güçlü alıcı bulamaması, FİSKOBİRLİK'in ekonomik gücünü kaybetmiş olması, TMO'nun 2018 yılında fındık alımında bulunmaması¹ ve hiçbir fiyat açıklamaması nedeni ile fındığın fiyat oluşumu ve onu yetiştiren üreticilerin emeğinin tekelleşmiş teşebbüslerin tasarrufuna kaldığı,
- FERRERO'nun fındık piyasasındaki üretici aleyhine uygulamalarının rekabete aykırı olduğu

iddia edilerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

- (3) Kurum kayıtlarına 25.10.2018 tarih ve 7767 sayı ile intikal eden ve Dr. Mustafa ADIGÜZEL tarafından yapılan başvuruda özetle;

- Ülke açısından stratejik bir öneme sahip olan fındığın FERRERO'nun inisiyatifine bırakıldığı,
- Alım yapması beklenen TMO'nun bu yıl hiçbir alım yapmadığı ve fiyat açıklamadığı,
- FERRERO'nun daha önce alım yapan yerli bir firmayı satın alarak fındık piyasasında tek güç konumuna geldiği,
- FERRERO'nun çikolata piyasasındaki hâkimiyetinin yarattığı finansal ve ticari avantajı ile fındık piyasasında 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (d) bendi kapsamında sayılabilecek uygulamalarının olduğu,
- Üreticinin fındığın kilosunu, 2018 yılı itibarıyla 12 TL'den sattığı, aynı ürünün marketlerde 60 TL'den, yurt dışındaki marketlerde ve freeshop'larda 350-400 TL arasında satıldığı, 2005 yılı döviz kuru ile 5 ABD Doları'nın üzerinde alıcı bulan fındığın şu anda 2 ABD Doları civarında satıldığı

iddia edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

- (4) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 24.10.2018 tarih ve 7725 sayı, 25.10.2018 tarih ve 7767 sayı ile intikal eden başvurular üzerine düzenlenen 01.11.2018 tarih ve 2018-3-078/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulunun (Kurul) 08.11.2018 tarihli toplantısında görüşülmüş, 18-42/668-M sayı ile dosya konusu iddialara yönelik olarak önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (5) Bu karar uyarınca düzenlenen 18.12.2018 tarih ve 2018-3-078/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu 27.12.2018 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 18-49/760-Mİ sayı ile ek çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan ek çalışma sonucu düzenlenen 19.12.2019 tarih ve 2018-3-078/BN-1 sayılı Bilgi Notu ilgili Önaraştırma Raporu ile birlikte görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (6) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda özetle; FERRERO, Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş., Noor Fındık San. ve Tic. Ltd. Şti., Poyraz Poyraz Fındık Entegre A.Ş., Yavuz Gıda San. ve Tic. A.Ş., Birlik Tarım Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tur. Gıda San. Tic. Ltd. Şti., Şenocak Gıda Fındık Ent. Tur. Mak. İnş. San. Tic. Ltd. Şti. ve Yavuzkan Hazel Gıda San. Tic. Ltd. Şti. hakkında, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi gereğince soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

¹ TMO'nun 2018 yılında müdahale alımı yapacağı, her iki şikayet tarihinden sonraki bir tarihte ilan edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (7) Dosya kapsamında öncelikle Trabzon, Ordu ve Giresun illerinde kabuklu fındık alımı yapan FERRERO, Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş. (GÜRSOY), Noor Fındık San. ve Tic. Ltd. Şti. (NOOR), Poyraz Poyraz Fındık Entegre A.Ş. (POYRAZ) ve Yavuz Gıda San. ve Tic. A.Ş. (YAVUZ), Birlik Tarım Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tur. Gıda San. Tic. Ltd. Şti. (BİRLİK), Şenocak Gıda Fındık Ent. Tur. Mak. İnş. San. Tic. Ltd. Şti. (ŞENOCAK) ve Yavuzkan Hazel Gıda San. Tic. Ltd. Şti.'nde (YAVUZKAN) yerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir.
- (8) Önaraştırma kapsamında ayrıca, yerinde inceleme yapılan teşebbüslerden aylık bazda kabuklu fındık alım miktarı ve fiyatı, rekolte tahminleri ve gerçekleşen üretim miktarı hakkında bilgi ve belge talebinde bulunulmuş olup, cevabi yazılar Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Öte yandan TMO, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (Bakanlık) ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) ile fındık piyasasının işleyişi hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. TMO'dan kabuklu fındık alım tarihleri, miktarı ve fiyatı, TZOB'dan ise fındık maliyetine ilişkin güncel raporlar hakkında bilgi talep edilmiş ve cevabi yazılar Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (9) Mevcut şikayet bakımından hakim durumun kötüye kullanılması iddialarının doğrudan muhatabının FERRERO olması ve ayrıca piyasa aktörleri ile yapılan görüşmelerde, fındık piyasası bakımından rekabete aykırı bir anlaşmanın ancak FERRERO'nun katılımıyla sürdürülebilir olabileceği kanaati olduğundan, ek çalışmanın kapsamı belirlenirken FERRERO'nun pazardaki konumu ile eylemlerinin rekabet ihlali olup olmadığı hususlarının tespit edilmesi önem kazanmıştır. Bu kapsamda FERRERO'dan, en çok satış yapılan ürün gruplarının, bunlara ait maliyet verilerinin, yurt içi ve yurt dışı ile grup içi ve grup dışı kırılımlarında satış miktarının ve fiyatının, kabuklu ve iç fındık alım miktarları ve alış fiyatlarının sunulmasına ilişkin bilgi talebinde bulunulmuş ve cevabi yazı Kuruma kayıtlarına intikal etmiştir. Cevabi yazıda paylaşılan cevapların daha detaylı bir şekilde ele alınabilmesi için 30.04.2019 tarihinde teşebbüs merkezinde bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin ardından maliyet verilerinin kabuklu ve iç fındık için ayrı ayrı detaylandırılması, iç fındığın kalitesini ve fiyatını belirleyen kriterler ve kabuklu fındık fire oranı hususlarında yeniden bilgi talebinde bulunulmuş ve ikinci cevabi yazı da Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (10) Ayrıca, ihracat pazarına yönelik bilgi edinmek amacıyla Karadeniz İhracatçılar Birliği'nden (KİB) Türkiye'den ihraç edilen toplam iç fındık miktarı ve değeri ile en fazla ihracat yapan 10 teşebbüse ve hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüslere ait ihracat satış miktarı ve değerine ilişkin bilgi talebinde bulunulmuştur ve cevabi yazı Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüsler

I.1.1. Ferrero Fındık İthalat İhracat ve Ticaret A.Ş. (FERRERO)

- (11) 08.01.2015 tarih ve 15-02/8-6 sayılı Kurul kararı ile Oltan Gıda Maddeleri İhracat İthalat ve Ticaret Ltd. Şti, Oltan Fındık İşletmeleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti, Oltan Fındık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti, Oltan Boyer Sas ve Oltan Grout Ltd.'nin Ferrero International S.A. tarafından devralınması işlemine izin verilmesiyle birlikte FERRERO, kabuklu fındık alım piyasasında önemli bir aktör haline gelmiştir. Teşebbüs tedarik ettiği fındığı işleyerek nihai ürün olan çikolata ve türevi gıdalarda girdi olarak kullanmakta ve dünya çapında ürettiği çikolata markaları arasında *Nutella*, *Kinder Surprise*, *Ferrero Rocher* ve *Rafaello* bulunmaktadır. Türkiye'de İstanbul'daki merkezinin yanı sıra fındık alım işleriyle ilgilenen Trabzon şubesi ve çikolata üretimi için 2013 yılında açtığı Manisa

fabrikası bulunmaktadır. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla; (.....) ve (.....) tondur.

I.1.2. Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş. (GÜR SOY)

- (12) Merkezi Ordu'da bulunan ve Gürsoy Ailesi tarafından kontrol edilen GÜR SOY, kabuklu fındık alımı piyasasında faaliyet göstermekte ve aldığı fındığı işleyerek iç ve dış pazarlarda satmaktadır. Ayrıca teşebbüs satın aldığı fındığı kendi markasıyla ürettiği çikolata ve türevi gıdalarda da girdi olarak kullanmaktadır. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla; (.....) ve (.....) tondur.

I.1.3. Noor Fındık San. ve Tic. Ltd. Şti. (NOOR)

- (13) Merkezi Giresun'da bulunan kabuklu fındık alıcılarından biri olarak faaliyet gösteren NOOR, kabuklu fındığı işleyerek natürel iç fındık, beyazlatılmış iç fındık, kavrulmuş iç fındık, kıyılmış veya dilinmiş fındık, fındık unu ve fındık püresi gibi yarı mamul ürünler üretmektedir. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla (.....) ve (.....) tondur.

I.1.4. Poyraz Poyraz Fındık Entegre A.Ş. (POYRAZ)

- (14) Merkezi Ordu'da bulunan POYRAZ, aldığı kabuklu fındığın satımı, kırılması ve işlenerek yarı mamul ve mamul hale getirilmesi işiyle iştigal etmektedir. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla (.....) ve (.....) tondur.

I.1.5. Yavuz Gıda San. ve Tic. A.Ş. (YAVUZ)

- (15) Giresun'da bulunan, kabuklu fındık alım pazarında faaliyet gösteren YAVUZ iç ve dış pazarlarda işlenmiş fındık ürünleri satmaktadır. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla; (.....) ve (.....) tondur.

I.1.6. Birlik Tarım Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tur. Gıda San. Tic. Ltd. Şti. (BİRLİK)

- (16) Trabzon'da faaliyet gösteren BİRLİK, kabuklu fındık alımı ve fındık kırma işiyle iştigal etmektedir. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla; (.....) ve (.....) tondur.

I.1.7. Şenocak Gıda Fındık Ent. Tur. Mak. İnş. San. Tic. Ltd. Şti. (ŞENOCAK)

- (17) Ordu'da bulunan ŞENOCAK kabuklu fındık alım piyasasının yanı sıra kabuklu fındık, iç fındık ve işlenmiş fındığın iç ve dış pazarlara satışı piyasalarında da faaliyet göstermektedir. Teşebbüsün 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı toplam kabuklu fındık alım miktarı sırasıyla; (.....) ve (.....) tondur.

I.1.8. Yavuzkan Hazel Gıda San. Tic. Ltd. Şti. (YAVUZKAN)

- (18) Giresun'da faaliyet gösteren YAVUZKAN, kabuklu fındık alım piyasasında faaliyet göstermemekle birlikte işlenmiş fındık ticareti ile iştigal etmektedir.

I.2. İlgili Pazar

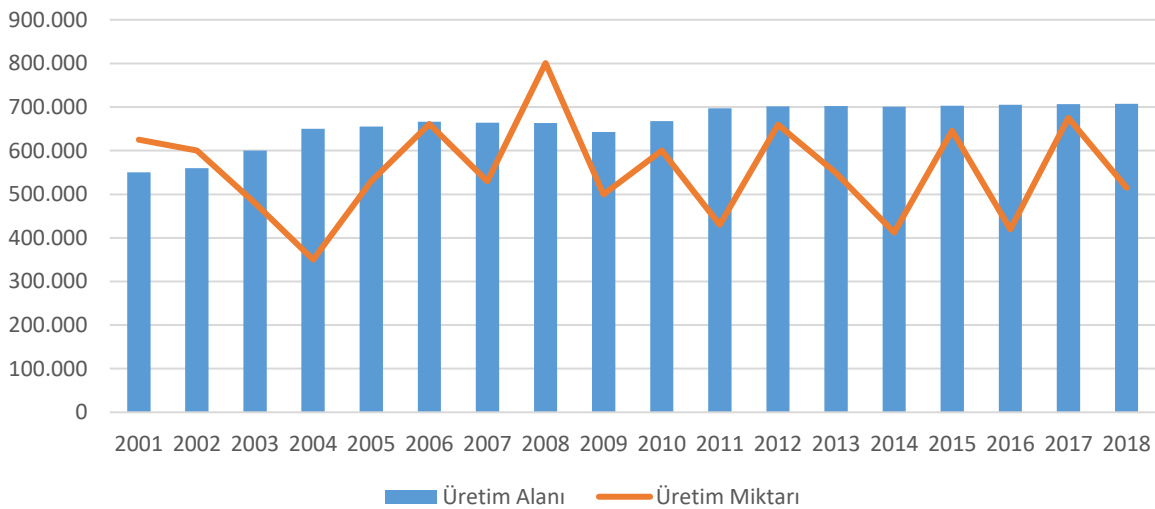
I.2.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

- (19) Fındık, bademden sonra dünyada yetiştiriciliği en yaygın yapılan sert kabuklu meyve konumundadır. Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, İspanya, ABD, Çin, İran, Yunanistan, Fransa, Azerbaycan, Rusya, Kırgızistan, Portekiz, Beyaz Rusya, Moldova, Tacikistan, Gürcistan, Ukrayna, Tunus, Macaristan, Kıbrıs ve Kamerun'da yetiştirilmektedir. Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü istatistiklerinde üretici olarak henüz yer verilmeyen Arjantin, Avusturya, Avustralya, Estonya, İran, Yeni Zelanda, Romanya, Slovenya, Suriye, Ukrayna, İngiltere ve

Yugoslavya gibi ülkelerde de az da olsa fındık üretilmekte ve üretimin artırılmasına yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır.

- (20) Dünyada fındık tüketiminin tamamına yakın kısmı Avrupa Birliği ve diğer Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmekte ve üretilen fındığın %80'i çikolata ve şekerleme sanayinde hammadde olarak kullanılmaktadır.
- (21) Dosya içeriği bilgi ve belgelerden, dünya fındık üretimi ve tüketiminin dalgalı bir seyir izlediği anlaşılmaktadır. Üretim ve tüketimdeki rutin dalgalanmanın dışında anlamlı bir artış/azalış tespit edilmemiştir. Dünya fındık üretimi, 1960'lı yıllarda yaklaşık 250.000 ton civarında iken, son beş yıllık süreçte ortalama 778.000 tona çıkmıştır. Dünya fındık üretimi 2011-2015 yılları arası ortalama rakamlarına bakıldığında, Türkiye'nin dünya üretiminin yaklaşık %70'ini gerçekleştirdiği, ülkemizi üretim rakamlarında sırasıyla İtalya (%13,43), Azerbaycan (%4,77) ve ABD'nin (%4,33) takip ettiği anlaşılmaktadır. Gürcistan ve Azerbaycan'ın üretiminin son yıllarda arttığı söylenebilecekse de bu ülkelerdeki üretim miktarı hala Türkiye'ye nazaran düşük miktarda seyretmektedir. "Diğer Ülkeler" arasında yer alan Çin, Şili, Avustralya ve İran'ın üretimi de yıllar içinde artışları ile dikkat çekmektedir. Ülkemiz fındık arzında ve piyasasında yaşanan dalgalanmalar dünya rekoltesi ve fiyatları üzerinde etkiye sebep olduğundan, önemli fındık alıcısı firmalar Şili'de fındık üretimini teşvik ederek alternatif tedarikçi yaratmaya çalışmaktadırlar. Yine de dünya fındık piyasasındaki arz ve fiyatları doğrudan etkilemesi sebebiyle en önemli üretici aktörün Türkiye olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Aşağıdaki grafikte Türkiye'deki fındık üretim alanı ve miktarının 2001'den günümüze kadarki değişimi görülmektedir:

Grafik 1- Yıllara Göre Türkiye Üretim Alanı (Ha) ve Miktarı (Ton)²

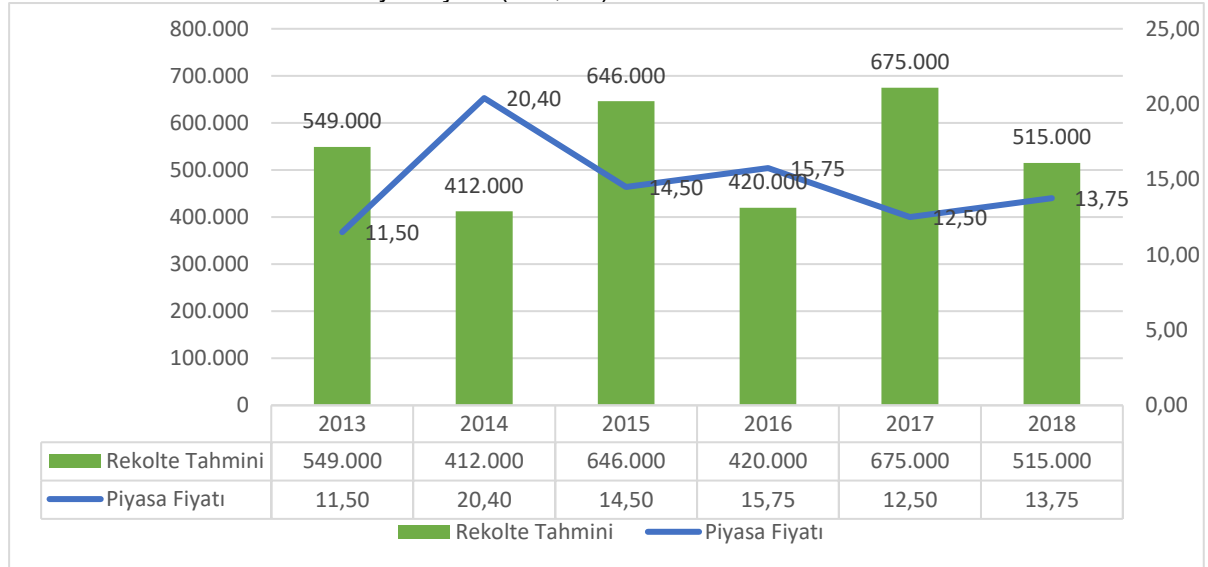
Kaynak: Rekabet Kurumu Fındık Sektör Raporu (RK Sektör Raporu) ve TZOB Sektör Raporu

- (22) Grafikten de görüldüğü üzere, üretim alanı, 2001-2010 yılları arasında düşük hızda artmış, 2010-2018 yılları arasında sabit bir seyir izlemiştir. Üretim miktarında ise yıllara göre dalgalanmalar yaşanmıştır. Bunun sebebi, fındığın döngüsel bir bitki olması, başka bir deyişle her yıl gerçekleşen üretim miktarının bir önceki yıla göre azalması/artmasıdır. Yine son yıllarda bazı hastalık ve zararlıların ortaya çıkması ve dünya genelinde yaşanan iklim değişiklikleri de fındık üretiminin dalgalı bir seyir

² 2017 yılında gerçekleşen üretim miktarı 675.000 tondur. 2018 yılına ait tahmini rekolte verisi, TÜİK'in 26.10.2018 tarihinde 2018 yılı fındık üretim miktarının bir önceki yıla göre %23,7 oranında azalacağı yönündeki tahminini açıklaması üzerine 515.000 ton olarak kabul edilmektedir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27637>, Erişim Tarihi:17.12.2018).

izlemesine neden olmaktadır. Ayrıca 2004 ve 2014 yıllarında yaşanan don olayları, 2016 yılındaki külleme hastalığı sebebiyle ilgili yıllardaki üretimin düştüğü sektör oyuncularından dile getirilmektedir. Üretim alanının son yıllarda sabit olması ve üretim miktarının rutin dalgalı bir seyir izlemesi gerçeği birlikte değerlendirildiğinde, fındık fiyatlarını temel olarak etkileyen en önemli faktörün reelte olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim, geçmiş tarihli Kurul kararlarında ve 24.05.2018 tarihli RK Sektör Raporu'nda değinildiği üzere, ilgili yıla ilişkin reelte tahminlerinin artıp azalması, fındık fiyatlarını doğrudan etkilemektedir. Aşağıdaki grafikte reelte fiyat ilişkisi yer almaktadır:

Grafik 2- Fındıkta Reelte ve Fiyat İlişkisi (Ton, TL)³

Kaynak: TÜİK verileri ve TZOB Sektör Raporu

- (23) Grafik 2'den; reeltenin düştüğü 2014 ve 2016 yıllarında kabuklu fındık alım fiyatının arttığı, buna karşılık reeltenin görece yüksek olduğu 2013, 2015 ve 2017 yıllarında ürün fiyatlarının bir önceki yıla nazaran düşük olduğu görülmektedir. 2017 ve 2018 verileri bakımından da söz konusu ilişkinin değişiklik göstermediği kanaatine varılmıştır.
- (24) Ürüne ilişkin değerlendirilmesi gereken diğer bir konu da üretim verimliliğidir. Fındığın yetiştirilmesine uygun olan ekolojisi nedeniyle dünyanın en kaliteli fındık üretimi yapılan ülkemizde verim, maalesef diğer üretici ülkelere göre oldukça düşüktür. Dünya fındık verimi ortalama 130 kg/da civarındadır. Ancak ülkemiz fındık verimi 70-90 kg/da civarında gerçekleşmektedir. Fındıkta ülkemiz veriminin düşük olmasının başlıca sebepleri arasında Doğu Karadeniz bölgesindeki fındık bahçelerinin ekonomik yaşlarını doldurmuş olması gelmektedir. Fındıkta kültürel işlemlerin zamanında ve yeterli oranda yapılmaması, son yıllarda bölge genelinde görülen külleme hastalığı ve fındık kokarcası fındık verimi üzerinde etkili olmaktadır. Dünya genelinde görülen iklim değişikliklerinin etkileri son yıllarda ülkemizde daha fazla görülmeye başlamıştır. Aşırı sıcaklar, dengesiz yağışlar fındık verimini olduğu gibi ürün kalitesini de ciddi anlamda etkilemeye başlamıştır.
- (25) Türkiye'de üretilen fındığın %75-80'lik kısmı ihraç edilmekte iken, %25-20'lik kısmı iç pazarda satışa sunulmaktadır. Antep fıstığı, badem, ceviz ve kestane gibi ikame ürünlerin çok olması, tüketimi artırmaya yönelik çalışmaların yetersizliği, fındığın kullanım alanlarının yaygınlaştırılmaması, halkın alım gücünün yetersizliği gibi birçok faktörler iç fındık tüketiminin artışını olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye fındık

³ Grafik 2'de kullanılan fiyat verileri, TZOB Sektör Raporu'nda yer verilen serbest piyasa fındık fiyatları içinde ilgili yılda gerçekleşen azami fiyatlardan oluşmaktadır.

ihracatı %80 civarında Avrupa ülkelerine yapılmaktadır. En önemli alıcı ülkeler ise Almanya, İtalya ve Fransa'daki çikolata üreticileridir⁴.

- (26) Fındık sektörü ile ilgili olarak değinilmesi gereken bir diğer konu da TMO'nun yaptığı müdahale alımlarıdır. FİSKOBİRLİK'in mali sıkıntılar içinde olduğu 2006 döneminde, fındık piyasasında üretici aleyhine gelişmeler yaşanması sebebiyle Bakanlar Kurulu'nun 2006/10865 sayılı kararıyla TMO fındık alımı ile görevlendirilmiştir. TMO'nun bu görevi 2009/15202 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile sona erdirilmiştir.
- (27) 2009 yılından itibaren fındık piyasasında uygulanan tarım politikası, serbest piyasa koşulları çerçevesinde arz talep dengesine göre oluşan fiyatlara dayanmaktadır. Ancak 2017 yılında piyasa fiyatlarının düşmesi ile birlikte 01.05.2017 tarih ve 2017/10211 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 2016 mahsulü, 02.10.2017 tarih ve 2017/10902 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile de 2017 mahsulü fındık alımı için sırasıyla 19.04.2017 ve 17.08.2017 tarihlerinde TMO tarafından alım ilanı yayımlanmıştır. 2018 yılında ise, TMO Cumhurbaşkanı kararı ile 01.11.2018 tarihinden itibaren fındık alımına başlamıştır. 2017 ve 2018 yıllarına ait alım ve stok miktarları ile alım fiyatlarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1- TMO Fındık Alım ve Stok Miktarı (Ton) ile Alım Fiyatları (TL)

	Alım Miktarı	Stok Miktarı	Alım Fiyatı	
			Giresun Kalite	Levant Kalite
2017	(.....)	(.....)	10,50	10,00
2018	(.....)	(.....)	14,50	14,00

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (28) Yukarıdaki tabloda yer alan 2017 yılındaki TMO kabuklu fındık alım miktarı, ilgili yıldaki toplam üretimin yaklaşık %(.....) karşılık gelmektedir. FERRERO'nun 2017 yılında kabuklu fındık alım piyasasındaki payının yaklaşık %(.....) olduğu dikkate alındığında TMO'nun alım yaptığı dönemlerde, ilgili piyasada önemli bir aktör olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle rekoltenin düşük olduğu dönemlerde gerçekleşen TMO alımlarının piyasa fiyatları üzerindeki etkisini artacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

I.2.2. İlgili Pazar

- (29) Öneraştırma kapsamında değerlendirilen şikâyetlerin temelini dosya konusu teşebbüslerin kabuklu fındık alım piyasasındaki eylemleri oluşturmaktadır. Bu nedenle ilgili ürün pazarı geçmiş tarihli Kurul kararlarına paralel "kabuklu fındık alım pazarı" olarak tanımlanmakla birlikte, "iç fındık pazarına" ilişkin veriler de değerlendirilmiştir. İlgili coğrafi pazar ise "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

- (30) Dosya konusu başvurularda yer alan iddiaların temelini kabuklu fındık alım piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarında anlaşarak kabuklu fındık alım piyasasındaki alım fiyatlarını düşürdüğü, ayrıca FERRERO'nun hakim durumunu kötüye kullanarak kabuklu fındık alım fiyatlarının düşük seyretmesine neden olduğu, bu nedenlerle fındık üreticisinin ağır maddi ve manevi zarara uğradığı iddiası oluşturmaktadır.

I.3.1. FERRERO'nun ve Rakiplerin Pazardaki Konumu

- (31) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde "Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre iki şartın birlikte varlığı halinde ihlalden bahsedilebilecektir: 1) Hakim durum ve 2) Kötüye

⁴ TMO Sektör Raporu.

kullanma. Dolayısıyla çeşitli yargı kararlarına⁵ da yansıdığı üzere, bu koşullardan birinin eksikliği halinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlalin varlığını ileri sürmek mümkün değildir.

- (32) FERRERO ve rakiplerinin pazardaki konumu incelenirken, öncelikle iç fındık ihracat pazarındaki, daha sonra kabuklu fındık alım pazarındaki paylarına yer verilecektir. Ayrıca FERRERO'nun ayrı ayrı kabuklu ve iç fındık alımları olması nedeniyle, iç fındık bakımından teşebbüsün doğrudan veya dolaylı olarak elde ettiği miktar ve pay da incelenmiştir. KİB tarafından Türkiye geneli iç fındık ihracatına yönelik olarak sunulan verilere aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 2- Türkiye İç Fındık İhracatı

Dönem	Miktar (kg)	Değer (\$)
01/09/2016-31/08/2017	134.223.100	1.056.242.796
01/09/2017-31/08/2018	170.518.200	1.042.618.703
01/09/2018-31/03/2019	113.406.461	653.977.388

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (33) 2017-2018 döneminde bir önceki yıla nazaran ihraç edilen iç fındık miktarı %27 oranında artış göstermesine rağmen, ihracat değeri durağan sayılabilecek bir seyir (%1 azalış) izlemiştir. Buradan da iç fındık ihracat fiyatının 2017-2018 döneminde düştüğü çıkarımında bulunulabilecektir. Nitekim 2016-2017 döneminde 420.000 ton olan fındık üretimi, ertesi yıl 675.000 ton olarak gerçekleşmiş olup üretim ile fiyat arasındaki ters ilişki dikkate alındığında bu düşüşün olağan olduğu söylenebilecektir.
- (34) Dosya kapsamında KİB'den önaraştırma tarafı teşebbüslerin yanı sıra Türkiye genelinde 2016-2019 arasında en çok iç fındık ihracatı yapan teşebbüslere dair veriler de istenmiştir. Bu bağlamda önaraştırma tarafları ile birlikte Balsu Gıda San. ve Tic. A.Ş. (BALSU), Progıda Tarım Ürünleri San. Tic. A.Ş. (PROGIDA), Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. (DURAK), Arslantürk Tarım Ürünleri San. İhr. ve İth. A.Ş. (ARSLANTÜRK), Sabırlar Fındık İhr. Ltd. Şti. (SABIRLAR), Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (ÖZGÜN), Sarılar Dış Tic. Ltd. Şti. (SARILAR), Çakmaklar Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (ÇAKMAKLAR), Özyılmaz Fındık Tic. ve San. Ltd. Şti. (ÖZYILMAZ), Cirav Gıda San. ve Tic. A.Ş.'ye (CİRAV) ait verilere de aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir:

Tablo 3- 01.09.2016-31.08.2017 Döneminde Türkiye Geneli İç Fındık İhracatı Yapan İlk 10 Teşebbüsün İhracat Miktarı, Değeri ve Pazar Payları

İhracatçı Teşebbüs	Miktar (kg)	Pazar Payı (miktar) (%)	Değer (\$)	Pazar Payı (değer) (%)
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BALSU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PROGIDA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DURAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ARSLANTÜRK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SABIRLAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÖZGÜN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENOCAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Önaraştırma Taraflarının Toplamı ⁶	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raportörlerce yapılan hesaplamalar

⁵ Danıştay 13. Dairesinin 03.04.2014 tarih, E: 2013/3606, K: 2014/1284 sayılı ve 27.05.2014 tarih, E: 2009/5608, K: 2014/2054 sayılı kararları; Ankara 14. İdare Mahkemesinin 02.10.2014 tarih, E: 2012/1803, K: 2014/1065 sayılı kararı.

⁶ Önaraştırma tarafı teşebbüsler BİRLİK, FERRERO, GÜRİSOY, NOOR, POYRAZ, ŞENOCAK, YAVUZ ve YAVUZKAN'dır.

Tablo 4- 01.09.2017-31.08.2018 Döneminde Türkiye Geneli İç Fındık İhracatı Yapan İlk 10 Teşebbüsün İhracat Miktarı, Değeri ve Pazar Payları

İhracatçı Teşebbüs	Miktar (kg)	Pazar Payı (miktar) (%)	Değer (\$)	Pazar Payı (değer) (%)
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BALSU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DURAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PROGIDA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ARSLANTÜRK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SABIRLAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÖZGÜN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SARILAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÇAKMAKLAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Önaraştırma Taraflarının Toplamı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raportörlerce yapılan hesaplamalar

Tablo 5- 01.09.2018-31.03.2019 Döneminde Türkiye Geneli İç Fındık İhracatı Yapan İlk 10 Teşebbüsün İhracat Miktarı, Değeri ve Pazar Payları

İhracatçı Teşebbüs	Miktar (kg)	Pazar Payı (miktar) (%)	Değer (\$)	Pazar Payı (değer) (%)
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BALSU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PROGIDA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ARSLANTÜRK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DURAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SABIRLAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÖZYILMAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
CİRAV	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Önaraştırma Taraflarının Toplamı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raportörlerce yapılan hesaplamalar

- (35) FERRERO iç fındık ihracat pazarında oldukça yüksek, fakat değişkenlik gösteren pazar paylarına sahiptir. Teşebbüsün miktar bakımından 2016-2017 döneminde elde ettiği pay % (.....) iken, bu oran 2017-2018 yılında % (.....)'ya düşmüştür. Değer bakımından da 2016-2017 döneminde % (.....)'lük bir pay almasına karşın, 2017-2018 döneminde bu pay % (.....)'a düşmüştür. Ayrıca 2018-2019 dönemi verilerinin ise, miktar bakımından % (.....) ve değer bakımından % (.....)'lik pazar payı ile bir önceki yıla yakın seyrettiği görülmektedir. FERRERO'nun ardından ikinci oyuncu olan BALSU'nun incelenen dönemler itibarıyla miktar bazlı pazar payı sırasıyla % (.....), % (.....) ve % (.....) olup değer bazlı pazar payı da benzer seviyelerde gerçekleşmiştir. Diğer oyuncuların ihracat sıralaması ve aldıkları pay ise değişkenlik göstermektedir. Önaraştırma kapsamında incelenen teşebbüslerin ihracat pazarından aldıkları toplam pay ise %40-55'e tekabül etmektedir. Bu teşebbüslere ait iç fındık ihracat miktar ve değeri aşağıdadır:

Tablo 6- Önaraştırma Taraflarının 2016-2019 Dönemi İç Fındık İhracat Miktarları ve Değeri

Teşebbüs	01/09/2016-31/08/2017		01/09/2017-31/08/2018		01/09/2018-31/03/2019	
	Miktar (kg)	Değer (\$)	Miktar (kg)	Değer (\$)	Miktar (kg)	Değer (\$)
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜRSOY	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
NOOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BİRLİK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENOCAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZKAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

19-46/779-337

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

Tablo 7- Önaraştırma Taraflarının 2016-2019 Arası İç Fındık İhracatında Pazar Payları

Teşebbüs	01/09/2016-31/08/2017		01/09/2017-31/08/2018		01/09/2018-31/03/2019	
	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)	Miktar Payı (%)	Değer Payı (%)
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜRSOY	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
NOOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BİRLİK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENOCAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZKAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler üzerinden raportörlerce yapılan hesaplamalar

Tablo 8- 2016-2018 Yılları Arasında Kabuklu Fındık Alım Piyasasında Faaliyet Gösteren Bazı Teşebbüslerin Alım Miktarları ve Pazar Payları (Kg, %)

	2016		2017		2018	
	MİKTAR	PP	MİKTAR	PP	MİKTAR	PP
FERRERO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TMO	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENOCAK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POYRAZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜRSOY	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BİRLİK	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
NOOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YAVUZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DİĞER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM ⁷	646.000.000	100,00	675.000.000	100,00	515.000.000	100,00

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raportörlerce yapılan hesaplamalar

- (36) Tablodan, FERRERO'nun pazar payının %(.....) arasında değiştiği görülmektedir. RK Sektör Raporu'nda ise FERRERO'nun pazar payının 2015 sezonu için %(.....) ve 2016 sezonu için %(.....) olduğu tespit edilmiştir⁸. Bunun yanında, TMO'nun 2017 yılında ciddi miktarda müdahale alımı yaparak pazardan %(.....)'lik bir pay aldığı görülmektedir.
- (37) Yerinde incelemelerde elde edilen belgelerden ve yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere, kabuklu fındık homojen ürün niteliğini haiz iken, kabuklu fındığın işlenmesi sonucu ortaya çıkan iç fındık çeşitli kalibrasyonlarda (9-11 mm, 11-13 mm, 13-15 mm vs.), farklı asit oranlarında ve buruşukluklarda çıkabilmektedir. Bu nedenle, kabuklu fındık alım fiyatının aksine, iç fındık talebinin ve fiyatının, kullanım alanına ve müşterilerin spesifik tercihlerine göre, farklılaşabildiği anlaşılmaktadır. FERRERO tarafından da müşterilerin farklı kalibrasyonlarda iç fındık talep edebildiği, ancak belirli bir dönemde alınan kabuklu fındıktan müşteri talebini karşılayacak miktarda spesifik kalibrasyonda iç fındık çıkmaması halinde teşebbüsün piyasadan iç fındık temin etmesi gerektiği, bu nedenle bazı oyuncuların alım sözleşmesi çerçevesinde iç fındık temin ettiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda piyasadan hangi kalibrasyonda ve kalitede, hangi miktarda iç fındığın temin edilmesi gerektiğini belirleyen hususun, o dönemde alınan kabuklu fındığın kalitesi, verimliliği (fire) ve kalibrasyonu olduğu dosya içeriği belgelerde belirtilmektedir. FERRERO'nun piyasadan temin ettiği kabuklu ve iç fındık miktarları ile alış fiyatlarına aşağıda yer verilmektedir:

⁷ 2016 ve 2017 verileri gerçekleşen üretim miktarını gösterirken, 2018 verisi tahmini üretimi ifade etmektedir.

⁸ Sezon ibaresinden kasıt genel olarak Ağustos-Temmuz arasındaki dönemi ifade etmektedir.

Tablo 9- 2016-2017 ve 2017-2018 Dönemlerinde FERRERO'nun Alım Yaptığı Kabuklu ve İç Fındık Miktarı ve Alış Fiyatları

	Kabuklu Fındık		İç Fındık		Temin Edilen İç Fındığın Karşılığı Olan Kabuklu Fındık Miktarı (Kg)	Temas Edilen Toplam Kabuklu Fındık Miktarı (Kg)
	Miktar (Kg)	Alış Fiyatı (TL/kg)	Miktar (Kg)	Alış Fiyatı (TL/kg)		
01.09.2016-31.08.2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
01.09.2017-31.08.2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raporörlerce yapılan hesaplamalar

- (38) Tablodan anlaşıldığı üzere, FERRERO kabuklu fındık alımının yaklaşık (.....) oranında piyasadan iç fındık alımı da gerçekleştirmektedir. Geçmiş tarihli Kurul kararlarındaki tespitlere⁹ paralel olarak, FERRERO tarafından kabuklu fındığın ortalama ½ oranında verimli olduğu ifade edilmiştir. Örneğin; 100 kg kabuklu fındıktan yaklaşık 50 kg iç fındık elde edilmektedir. Buradan hareketle, FERRERO'nun doğrudan temin etmese bile, araçlar (tedarikçiler)¹⁰ eliyle temin ettiği kabuklu fındık miktarının 2016-2017 ve 2017-2018 dönemleri için sırasıyla (.....) kg ve (.....) kg olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla FERRERO'nun doğrudan veya dolaylı şekilde temas ettiği kabuklu fındık miktarının sırasıyla (.....) kg ve (.....) kg olduğu söylenebilecektir. Bu dönemlerde gerçekleşen toplam kabuklu fındık üretim miktarı sırasıyla 420.000.000 kg ve 675.000.000 kg olup FERRERO'nun doğrudan ve dolaylı şekilde ilişkili olduğu kabuklu fındık oranı ise sırasıyla %(.....) ve %(.....)'dir. Bu noktada ilk dikkat çeken husus, FERRERO pazar payının doğrudan kabuklu fındık alımları göz önüne alınarak yapılan hesaplamalarda daha istikrarlı bir görünüm çizmesine karşın, dolaylı alımların da eklenmesi suretiyle yapılan hesaplamada istikrarlı bir seyir izlemediğidir. Kaldı ki, FERRERO'nun dolaylı olarak ilişkili olduğu kabuklu fındık miktarının, gerek uygulamada gerekse sözleşmeler yoluyla FERRERO'ya atfedilebilmesine imkan verecek bir unsur da tespit edilememiştir.
- (39) Yine de ek çalışma kapsamında, FERRERO ve tedarikçiler arasında akdedilen iç fındık alım sözleşmelerinde taraflar arasındaki ilişkinin mahiyeti ve herhangi bir (dikey) fiyat kısıtlaması olup olmadığı hususlarında inceleme yapılmıştır. Anılan sözleşmelerin iki taraf için de münhasır olmayan, çerçeve alım satım sözleşmesi şeklinde tasarlandığı görülmektedir (madde 1.4). Kabuklu veya iç fındık alımına ilişkin bu sözleşmelerde asgari alım taahhüdü bulunmadığı da açıkça ifade edilmiştir (madde 2.6). Kural olarak bir yıllık süre için akdedilen sözleşmeler, tarafların sona erdirme iradesinin bulunmaması halinde birer yıl uzamaktadır (7.1. numaralı madde). Ürün fiyatının her bir sipariş kapsamında belirleneceği hüküm altına alınmıştır (madde 6.1). FERRERO'nun tedarikçinin kendi alım fiyatına ilişkin fiyat diktesi anlamına gelebilecek herhangi bir hükme de rastlanılmamıştır. Öneraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde de bu konuda herhangi bir delile ulaşılamamıştır. Ayrıca, tedarikçilerin söz konusu ürünleri FERRERO'nun nam ve hesabına temin edeceğine dair bir hüküm de bulunmamaktadır. Nitekim, alım sözleşmesi çerçevesinde çalışılan DURAK ve SARILAR gibi teşebbüslerin doğrudan ihracat yapıyor olması da bu durumu desteklemektedir. Açıklanan tüm bu sebeplerle ve öneraştırma sürecinde teşebbüslerle yapılan görüşmelerden de anlaşıldığı üzere, pazar payı hesaplamasında dolaylı alımların FERRERO'ya atfedilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır.

⁹ 06.11.2012 tarih ve 12-54/1520-538 sayılı Kurul kararı, para.22, dpn.1.

¹⁰ FERRERO'dan örnek niteliğinde iç fındık alım sözleşmeleri talep edilmiştir. FERRERO ise DURAK, Erçal Fındık Otom. San. A.Ş., İstanbul Fındık San. ve Tic. A.Ş., SARILAR ve Yılmaz Kardeşler İth. İhr. Gıda San. ve Tic. A.Ş. ile akdedilen tip sözleşmelerini sunmuştur.

- (40) 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hakim durum tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde bir teşebbüsün hakim durumda olup olmadığı tespit edilirken rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim, ve dağıtım miktarı gibi parametreleri belirleyebilme gücünün olup olmadığı analiz edilmektedir. Yukarıda "Sektöre İlişkin Genel Bilgiler" başlıklı bölümde yer verildiği üzere, fındık piyasasında 2009 yılından önce TMO tarafından müdahale alımları yapılmakta iken, 2009-2017 yılları arasında serbest piyasa koşulları uygulanmış, 2017 yılından itibaren ise TMO vasıtasıyla müdahale alımlarına devam edilmiştir. Dolayısıyla, teşebbüslerin uyguladığı kabuklu fındık alım fiyatları TMO'nun açıkladığı fiyatlar doğrultusunda şekillenmektedir. Söz konusu alımları nedeniyle diğer teşebbüslere rakip olabileceği düşünülen TMO'nun, fındık piyasasındaki teşebbüslerin rakip ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyatı belirleme gücünü kırdığı değerlendirilmektedir. Nitekim, 2017-2018 döneminde TMO tarafından açıklanan kabuklu fındık alım fiyatı 10,00 – 10,50 TL iken, örneğin FERRERO tarafından ortalama alım fiyatının (.....) TL olarak gerçekleştiği dosya içeriğinden anlaşılmaktadır.
- (41) Bu noktada kabuklu fındık alım piyasasında hakim durum değerlendirilmesine ilişkin olarak alınan geçmiş tarihli Kurul kararlarına yer vermek yerinde olacaktır. 06.11.2012 tarih ve 12-54/1520-538 sayılı Kurul kararında, Oltan Gıda Maddeleri İhracat İthalat ve Ticaret Ltd. Şti.'nin¹¹ (OLTAN) fiyat lideri olduğu, homojen ürün piyasalarında bu tür fiyat liderliğinin oluşmasının ekonomik olarak beklenen bir durum olduğu değerlendirmesi yapılmış ve rakiplerin OLTAN'ın fiyat hareketlerini yakından takip ettiğine ilişkin bulgular ortaya koyulmuştur. Söz konusu kararda OLTAN'ın iç fındık ihracatındaki pazar payının %(.....) civarında olduğu tespit edilmiş, ardından gelen rakiplerin %(.....) dolaylarında değişen paylara sahip olduğu görülmüştür. Tablo 3, 4 ve 5 incelendiğinde, günümüz fındık ihracat pazarında da söz konusu durumun FERRERO ve rakipleri bakımından geçerliliğini koruduğu anlaşılmaktadır.
- (42) Ardından alınan Kurul kararlarında¹² ve 2018 RK Sektör Raporu'nda da OLTAN veya FERRERO'nun hakim durumda olduğuna ilişkin herhangi bir tespitte bulunulmamıştır. Yine, OLTAN'ın FERRERO tarafından devralınması işlemine izin veren 08.01.2015 tarih ve 15-02/8-6 sayılı Kurul kararında Türkiye fındık alımı pazarında OLTAN'ın %(.....) ve FERRERO'nun %(.....) pazar payına sahip olduğu, işlem sonrasında toplamda %(.....)'lik bir pay elde edileceği değerlendirilmiştir¹³. Söz konusu pazar payının başlı başına hakim durum tespiti için yeterli görülmemesi üzerine, özellikle devralmanın tek taraflı etkileri üzerinde durulmuş, bu bağlamda birleşen şirketlerin yakın rakip olmadıkları, buna karşılık OLTAN ile diğer rakiplerin ürünlerinin ikame edilebilir olduğu, işlem sonrasında olası fiyat artışları karşısında müşterilerin kolaylıkla sağlayıcı değiştirme imkanlarının bulunduğu, rakiplerin fındık işleme ve depolama kapasitelerinin birleşik teşebbüsle rekabet edebilecek seviyede olduğu ve olası fiyat artışlarına cevap verebilecek kapasitelerinin bulunduğu, rakiplerin maliyetlerinin artma riskinin bulunmadığı, alıcı gücünün mevcut olduğu, pazarda giriş engelinin bulunmadığı, işlem ile rekabetin ortadan kalkacağına ilişkin kayda değer bir riskin bulunmadığı, işlemin etkinlik sağlayacağı, FERRERO'nun fındık alımında maruz kaldığı risklerin azalacağı, fındığın doğrudan kırıcı ve manavlardan alınmak suretiyle aracı sayısının azaltılacağı, Türkiye'de düşük olan üretim veriminin artırılacağı değerlendirilerek FERRERO'nun

¹¹ 08.01.2015 tarih ve 15-02/8-6 sayılı Kurul kararı ile izin verilen işlem neticesinde FERRERO tarafından devralınmıştır.

¹² 30.04.2014 tarih ve 14-16/291-123 sayılı, 23.03.2016 tarih ve 16-11/172-77 sayılı, 03.11.2016 tarih ve 16-36/615-275 sayılı Kurul kararları.

¹³ Söz konusu kararda incelenen dönemde TMO tarafından müdahale alımları yapılmamaktadır. Bu dönemden sonra TMO'nun yaptığı ilk alım 2017 yılında gerçekleşmiştir.

hakim duruma gelmeyeceği veya mevcut hakim durumunu güçlendirmeyeceği kanaatine ulaşılmıştır. Geçen süreçte genel olarak fındık piyasasında herhangi bir yapısal veya hukuki değişiklik meydana gelmediği gibi FERRERO'nun alım pazarındaki payında da anlamlı bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Açıklanan nedenlerle, FERRERO'nun kabuklu fındık alım pazarında hakim durumda bulunmadığı değerlendirilmekle birlikte, FERRERO'nun ürün satış ağırlığı, maliyet ve alış-satış fiyatları konusundaki uygulamalarına aşağıda yer verilmiştir.

1.3.2. FERRERO'nun Faaliyetlerine İlişkin Bilgi ve Belgeler

- (43) FERRERO tarafından alımların kabuklu veya iç fındık şeklinde yapıldığı, kırma işleminin ardından kabuklu fındığın ve doğrudan piyasadaki temin edilen iç fındığın tasnif edilmek ve işlenmek üzere soğuk hava deposunda bekletildiği, müşteri talebi doğrultusunda natürel iç fındık, kavrulmuş fındık, kıyılmış fındık, fındık ezmesi, fındık krokan, ham fındık yağı şeklindeki ürünlerin satışa sunulduğu, 2018 yılında gerçekleştirilen satışlar içinde miktar bakımından en çok satışı yapılan ürün grubunun % (.....)'lik payla iç fındık olduğu, % (.....)'lik payla kabuk satışlarının ikinci sırada yer aldığı, kavrulmuş fındık, ezme, kıyılmış fındık gibi işlenmiş ürünlerin de toplamda yaklaşık % (.....)'lik bir pay aldığı ifade edilmiştir. Aşağıdaki tablo ve grafikte ise FERRERO tarafından 2018 yılında en çok satışı yapılan ürün olan iç fındığın yurt içine ve yurt dışına ne miktarda ve hangi fiyattan satışının yapıldığı grup içi ve grup dışı şirketler kırılımında gösterilmektedir.

Tablo 10- FERRERO Tarafından 2018 Yılında Satışı Yapılan İç Fındığın Yurt İçi-Yurt Dışı ve Grup İçi-Grup Dışı Kırılımlarında Satış Miktarı ve Ortalama Fiyatı (kg, TL, €, \$, £)¹⁴

		Satış Miktarı (Kg)	Ortalama Döviz Fiyatı	Ortalama TL Fiyatı
Yurt içi	Grup içi	(.....)	(.....)	(.....)
	Grup dışı	(.....)	(.....)	(.....)
Yurt dışı	Grup içi	(.....)	(.....)	(.....)
		(.....)	(.....)	(.....)
		(.....)	(.....)	(.....)
	Grup dışı	(.....)	(.....)	(.....)
		(.....)	(.....)	(.....)
		(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

Tablo 11- Teslim Şekli Bazında 2018 Yurt Dışı İç Fındık Satış Miktarı ve Ortalama Türk Lirası Satış Fiyatı

	Teslim Şekli	Satış Miktarı (Kg)	Ortalama Fiyat (TL)
Grup dışı	CFR ¹⁵	(.....)	(.....)
	CPT ¹⁶	(.....)	(.....)
	DAP ¹⁷	(.....)	(.....)
	FCA ¹⁸	(.....)	(.....)
	FOB ¹⁹	(.....)	(.....)

¹⁴ FERRERO, döviz cinsinden ihracat fiyatlarının fatura tarihindeki döviz kuruna tabi olduğunu belirtmiştir.

¹⁵ CFR (*cost and freight*): Satıcı tüm masraf ve riskleri üstlenerek malları yüklenilecek limana kadar getirir. Navlun bedeli satıcıya aittir. Varış limanından sonraki masraf ve riskler alıcıya geçmektedir.

¹⁶ CPT (*carriage paid to*): Özellikle çok araçlı taşıma şekillerinde uygulanan bu teslim şeklinde, satıcı varış yerine kadar navlun bedelini ödemekle yükümlüdür. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren bütün risk ve navlun dışındaki masraflar kural olarak alıcıya geçmektedir.

¹⁷ DAP (*delivered at place*): Malların taşıma vasıtasınca boşaltılmak üzere belirtilen noktada alıcıya teslim edilmesidir. Belirlenen yere taşıma maliyetlerini satıcı üstlenmektedir.

¹⁸ FCA (*free carrier*): Satıcı, malların gümrük işlemlerini tamamlar ve malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği anda teslim işlemlerini tamamlamış olur. Navlun bedeli de diğer tüm masraflar gibi alıcı tarafından ödenir.

¹⁹ FOB (*free on board*): Satıcı, alıcı tarafından temin edilen gemiye yüklemektedir. Mallar geminin küpeştesine geçtikten sonra meydana gelebilecek her türlü hasar ve masraf alıcının sorumluluğundadır.

Tablo 11'in devamı:			
	Teslim Şekli	Satış Miktarı (Kg)	Ortalama Fiyat (TL)
Grup içi	CFR	(.....)	(.....)
	DAP	(.....)	(.....)
	FCA	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

Grafik 3- 2018 Yılı FERRERO İç Fındık Satışlarının Dağılımı (%)

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (44) Grafikten görüldüğü üzere, 2018 yılında FERRERO iç fındık satışlarının büyük bölümünü (%(.....)) grup içi şirketlerine ihraç etmiş, ardından gelen %(.....)'lik kısmını ise Türkiye'deki grup dışı teşebbüslere satmıştır. Tablo-10 ve Tablo-11'de göze çarpan husus, FERRERO'nun hem yurt içi hem de yurt dışı bakımından grup içi satış fiyatlarının aynı kırılımdaki grup dışı fiyatlarından yüksek olmasıdır. FERRERO tarafından söz konusu fiyat farklılığının sebebi olarak, grup içi şirketlere satışı yapılan fındığın kalite nedeniyle daha pahalı olması gösterilmiştir.
- (45) FERRERO tarafından kabuklu ve iç fındık bakımından 2017-2018 mali dönemi için kilogram başına ortalama maliyet verilerinin aşağıdaki şekilde olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 12- 2017-2018 Mali Döneminde Kabuklu ve İç Fındık Ortalama Maliyeti (TL/kg)

Maliyet Kalemleri (TL)	Kabuklu Fındık	İç Fındık
Fındık Maliyeti	(.....)	(.....)
Üretim Giderleri	(.....)	(.....)
İşçilik	(.....)	(.....)
Finansman	(.....)	(.....)
KG Başına Maliyet	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (46) Kilogram başına iç fındık maliyetinin, kabuklu fındık maliyetinin yaklaşık (.....) katı olduğu görülmektedir. Kabuklu fındıkta ortalama ½ oranında fire verildiği hatırlandığında, hammadde alımı ne şekilde yapılırsa yapılsın (kabuklu veya iç fındık şeklinde), kilogram başına maliyetin iki durumda da birbirine denk olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan, kabuklu fındık alım fiyatı olan (.....) TL'nin ilgili yılda TMO tarafından ilan edilen 10,00-10,50 TL'lik fiyatlara yakın seyretmiş olduğu anlaşılmaktadır.
- (47) Kabuklu ve iç fındık bakımından ayrı ayrı olacak şekilde, FERRERO'nun 2016-2018 döneminde alış ve satış miktarları ile ortalama fiyatlarına aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 13- FERRERO'nun 2016-2018 Arasında Kabuklu Fındık Alış ve Satış Miktarları ile Ortalama Alış ve Satış Fiyatları

Kabuklu Fındık	Alış		Satış	
	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)
01.09.2016-31.08.2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
01.09.2017-31.08.2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

Tablo 14- FERRERO'nun 2016-2018 Arasında İç Fındık Alış ve Satış Miktarları ile Ortalama Alış ve Satış Fiyatları

İç Fındık	Alış		Satış	
	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)
01.09.2016-31.08.2017	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
01.09.2017-31.08.2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (48) Yukarıda 2016-2017 ve 2017-2018 dönemlerine ait FERRERO alım verileri, Türkiye üretim verileriyle²⁰ birlikte incelendiğinde, üretimin düşük seyrettiği 2016-2017 döneminde teşebbüsün yaklaşık (.....) bin ton kabuklu ve (.....) bin ton iç fındık aldığı görülmektedir. Üretimin arttığı bir sonraki dönemde ise, yaklaşık (.....) bin ton kabuklu ve (.....) bin ton iç fındık temin ettiği anlaşılmaktadır. Yine, üretim miktarı ve fiyat arasındaki ters ilişki ve fındığın dönemsellik özelliği dikkate alındığında, burada da üretimin yüksek seviyede seyrettiği, 2017-2018 döneminde FERRERO'nun kabuklu ve iç fındık alış fiyatlarının, üretimin daha az miktarda gerçekleştiği bir önceki sene gerçekleşen alım fiyatlarına nazaran düşük seyrettiği görülmektedir.

Tablo 15- 2016-2019 Dönerinde FERRERO'nun Sattığı İç Fındık Miktarı, Ortalama Maliyet ve Ortalama Brüt Satış Fiyatı

Dönem	Satış Miktarı (Kg)	Ortalama Maliyet (TL/Kg)	Ortalama Brüt Satış Fiyatı (TL/Kg)
01.09.2016-31.08.2017	(.....)	(.....)	(.....)
01.09.2017-31.08.2018	(.....)	(.....)	(.....)
01.09.2018-31.03.2019	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler

- (49) Tablodan, üretim miktarının az olduğu 2016 döneminde FERRERO'nun maliyeti (.....) TL/Kg, brüt satış fiyatı (.....) TL/Kg civarında iken, üretim miktarının yüksek seyrettiği ertesi dönem teşebbüsün maliyetinin (.....) TL/Kg, brüt satış fiyatının ise (.....) TL/Kg dolaylarına düştüğü görülmektedir. Sonuç olarak, elde edilen veriler ve açıklanan nedenler ışığında; geçmiş tarihli Kurul kararlarına paralel olarak, FERRERO'nun ilgili pazarda hakim durumda olduğuna dair herhangi bir bulgu tespit edilememiştir.
- (50) Hakim durumun tespiti bakımından teşebbüsün ilgili pazarda sahip olduğu pazar payı öncül gösterge niteliğindedir. Mevzuatımızda teşebbüslerin hakim durumda olduğunu gösteren bir pazar payı eşiği bulunmamakla birlikte Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'un (Kılavuz) 12. paragrafında, Kurulun yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hakim durumda olması ihtimalinin düşük olduğunun kabul edildiği, bu düzeyin üzerinde pazar payına sahip olan teşebbüsler bakımından ise daha detaylı bir incelemeye gidildiği ifade edilmiştir. FERRERO'nun pazar payının ise önceki yıllarda sürekli olarak bahsi geçen %40 pazar payının altında seyrettiği dikkate alınarak, teşebbüsün hakim durumda olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- (51) Kılavuz'un 7. paragrafında "*Kanun'un 6. maddesi kapsamında incelenen bir davranışın ihlal teşkil edebilmesi için davranışı gerçekleştiren teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olması ve davranışın bir kötüye kullanma niteliği taşıması gerekmektedir. Kurul, bu iki temel unsurdan birinin bulunmadığının açıkça gösterilebildiği durumlarda diğer unsura ilişkin analize yer vermeyebilir.*" ifadesi yer almaktadır. Somut olayda FERRERO'nun hakim durumda olmadığı tespiti yapıldığından, ikinci unsur olan kötüye kullanmanın analizine gerek görülmemiştir.

²⁰ Grafik-1.

I.3.3. 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

- (52) Öneraştırma kapsamında ileri sürülen iddialardan bir diğeri, kabuklu fıındık piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarında anlaşmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleridir. Yapılan yerinde incelemelerde, söz konusu teşebbüsler arasında kabuklu fıındık alım fiyatlarının tespitine ilişkin anlaşma niteliğinde herhangi bir bilgi, belge veya bulguya rastlanılmamıştır. Yine de, aşağıdaki grafikte payı %1'in üzerinde olan teşebbüslerin (ŞENOCAK, POYRAZ, FERRERO ve GÜRSOY) 2016-2018 yılları arasında uyguladıkları fıındık alım fiyatları ve ilgili yıllarda TMO'nun uyguladığı fıındık alım fiyatları karşılaştırılmıştır.

Grafik 4- Kabuklu Fıındık Alım Piyasasında %1'den Fazla Paya Sahip Teşebbüslerin Alım Fiyatları (TL)

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Dosya içeriği belgeler ve raportörlerce yapılan hesaplamalar

- (53) Grafik 4'ten, rakip teşebbüslerin kabuklu fıındık alım fiyatlarının paralel ve dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Söz konusu fiyat dalgalanması daha önce ifade edildiği üzere ürün rekoltesi ile doğrudan ilgilidir. Nitekim, Grafik 2'de görüleceği üzere 2016 yılı üretimi bir önceki ve bir sonraki yıllara nazaran düşük denebilecek bir düzeyde 420.000 ton olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılı fiyatlarının ise ilgili yılda üretimin 675.000 bin ton civarında olmasından dolayı düştüğü anlaşılmaktadır.
- (54) Rakip teşebbüslerin fiyatlarının paralel bir seyir izlemesi ise; 300-400 bin küçük üretici tarafından üretilen ve binden fazla manav tarafından toptancılığı yapılan ve görece homojen nitelik arz eden bir tarım ürünüde beklenen bir durumdur. Diğer taraftan ilgili grafikte zaman zaman alım fiyatlarının 2 TL'ye kadar farklılaştığı da gözlemlenmektedir²¹. Geçmiş tarihli Kurul kararlarında ifade edildiği üzere²²; teşebbüslerin maliyet yapılarının benzerliği, fıındığın tarımsal bir emtia olması yönüyle fiyatının uluslararası piyasalarda belirlenmesi ve yabancı alıcıların uluslararası fiyat düzeyinden ürün talebinde bulunmaları, üreticilerin kar marjları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bu nedenle rakip teşebbüsler arasındaki küçük fiyat farklılıkları önem arz edebilmektedir.
- (55) Söz konusu fiyat paralelliğinin, geçmiş tarihli Kurul kararlarında ve RK Sektör Raporu'nda²³ da ürünün homojen olmasından kaynaklandığı değerlendirilmiştir. Homojen ürün piyasalarında faaliyet gösteren teşebbüslerin fiyat ve maliyet yapılarının benzer olması olağan bir durumdur. Dolayısıyla, bu tip piyasalarda görülen fiyat benzerliğinin bir rekabet ihlali olma ihtimalinden ziyade, homojen ürün niteliğinden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.
- (56) Ayrıca incelenen piyasaya ve FERRERO'ya ilişkin parametrelerin piyasanın genel işleyişinden farklılaşan bir yapı sergilemediği değerlendirilmiş olup öneraştırma sürecinde de FERRERO'nun rekabet karşıtı bir anlaşma veya uyumlu eylem içinde olduğunu gösterir herhangi bir belge de bulunmamıştır. Yine öneraştırma tarafı diğer teşebbüsler bakımından da rekabete aykırı bir anlaşma veya uyumlu eylemi gösterir herhangi bir bilgi/belge elde edinilememiştir.

²¹ Örneğin 2018 yılı Mayıs ayında ŞENOCAK fiyatı (.....) TL, FERRERO fiyatı ise (.....) TL'dir.

²² 06.11.2012 tarih ve 12-54/1520-538 sayılı, 03.11.2016 tarih ve 16-36/615-275 sayılı Kurul kararları.

²³ RK Sektör Raporu'nda da fıındık piyasasındaki fiyat hareketlerinin ve arz/talep yapısının rekabetin ihlali edildiği piyasa yapıları ile benzeşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

- (57) Yapılan yerinde incelemelerde de 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğine işaret edebilecek nitelikte herhangi bir belgeye ulaşılamadığı ve teşebbüslerin uyguladıkları alım fiyatları arasında görülen paralelliğin ürünün homojen niteliğinden kaynaklandığı hususları birlikte değerlendirildiğinde, kabuklu fındık alım piyasasında faaliyet gösteren teşebbüsler hakkında bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (58) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.